

بررسی تاثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار
تهران

محسن گلزاده^۱

تاریخ پذیرش ۱۴۰۱/۰۴/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۱

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است. این ویژگیها شامل استقلال، و دانش مالی و تخصص اعضای کمیته حسابرسی است. برای بررسی تجربی این موضوع نمونه‌ای متشکل از ۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب و داده‌های آنها طی سال‌های ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ تحلیل شد. یافته‌ها نشان می‌دهد بین استقلال کمیته حسابرسی با عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد. بین دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی با عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

کلمات کلیدی: تاثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی، کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای

مالی

^۱ کارشناس ارشد، مدیریت دولتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، ایران

۱- مقدمه

اهمیت دسترسی به اطلاعات مناسب و مرتبط با موضوع تصمیم، به حدی است که در جوامع دموکراتیک، شفافیت اطلاعات و امکان دسترسی به آن را در شمار حقوق سرمایه گذار قرار داده است. تقاضا برای گزارشگری مالی و افشاء، برخاسته از عدم تقارن اطلاعاتی و وجود تضاد منافع نمایندگی بین مدیران و سرمایه گذاران برون سازمانی است. افشای اطلاعات نقش با اهمیتی در کاهش این مسائل دارد. افشاء یکی از اصول اساسی حسابداری است که بر کلیه جوانب گزارشگری مالی تاثیر دارد. یکی از سازوکارهایی که انتظار می رود در حفظ منافع گروه های مختلف استفاده کننده اطلاعات حسابداری و گزارش های مالی موثرواقع شود، کمیته حسابرسی است. کمیته حسابرسی، کمیته ای از هیأت مدیره می باشد که معمولاً نقش آن تمرکز بر جنبه های گزارشگری مالی و فرآیندهای واحد تجاری است. کمیته حسابرسی تمرکز بیشتری در گزارش دهی و افشای اطلاعات مرتبط برای سرمایه گذاران، تأمین کنندگان و افراد ذی نفع دارد با وجود اینکه کمیته ی حسابرسی قابل اتکاترین حفاظتها را از منافع عمومی ارائه میکند اما بررسیها و مطالعات پیشین پیرامون کمیته ی حسابرسی هم تنوع بسیار زیادی را در تخصص و مهارت اعضای کمیته های حسابرسی و هم، فقدان تجربه و تخصص مالی کافی بسیاری از اعضای کمیته ها را در زمینه ی امور مالی و حسابداری نشان می دهند. یکی از مهمترین ویژگیهای کمیته های حسابرسی که بسیار مورد تاکید قرار میگیرد استقلال کمیته ی حسابرسی است و می توان گفت استقلال کمیته ی حسابرسی با افزایش اندازه ی هیات مدیره و استقلال هیات مدیره افزایش و با فرصتهای رشد شرکت و گزارشگری متوالی زیانهای شرکتها کاهش می یابد.

بنابراین استقلال کمیته ی حسابرسی اغلب به عنوان ویژگی ضروری تاثیرگذار بر اثربخشی کمیته ی حسابرسی در فرایند نظارت بر گزارشگری مالی در نظر گرفته میشود زیرا اعضای کمیته مدیران خارجی و مستقل از مدیریت هستند. همچنین می توان گفت علاوه بر استقلال، تخصص کمیته ی حسابرسی نیز اغلب به عنوان ویژگی مهمی برای عملکرد مؤثر آن در نظر گرفته میشود. بنابراین می توان گفت که نظارت مؤثر کمیته ی حسابرسی ایجاب میکند

که اعضای آن برای ارزیابی مستقل موضوعاتی که به آنها ارائه میشود، تخصص کافی در حسابداری و حسابرسی داشته باشند بدون درجه‌ی مشخصی از تخصص، برای اعضای کمیته‌ی حسابرسی دشوار خواهد بود تا اطلاعات مالی را که ملزم به ارزیابی آن هستند به اندازه‌ی کافی درک کنند.

بنابراین با توجه به اهمیت این موضوع ما در این پژوهش به بررسی تاثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران پرداخته ایم.

۲- مبانی نظری تحقیق

۲-۱- حسابرسی

حسابرسی، فرآیندی است منظم و با قاعده، جهت جمع‌آوری و ارزیابی بی‌طرفانه شواهد درباره ادعاهای مربوط به فعالیت‌ها و وقایع اقتصادی، به منظور تعیین درجه انطباق این ادعاها (اظهارات) با معیارهای از پیش تعیین شده و گزارش نتایج به افراد ذی‌نفع این تعریف جامع و بسیط، دربرگیرنده انواع مختلف حسابرسی برای موضوعات و موارد متنوع می‌باشد.

۲-۲- کیفیت حسابرسی

از کیفیت حسابرسی تعریف‌های گوناگونی ارائه کرده‌اند. در ادبیات حرفه‌ای، کیفیت حسابرسی در رابطه با میزان رعایت استانداردهای حسابرسی مربوطه تعریف می‌شود. در مقابل، پژوهشگران حسابداری ابعادی چندگانه برای کیفیت حسابرسی قائلند و این ابعاد، اغلب به تعاریفی که ظاهری متفاوت دارند، منجر می‌شوند. عمومی‌ترین تعریف‌ها از کیفیت حسابرسی، عناصر زیر را در بر می‌گیرند:

احتمال وجود اشتباهات عمده در صورت‌های مالی که حسابرس بتواند آنها را کشف و گزارش کند.

احتمال این که حسابرس برای صورت‌های مالی حاوی اشتباهات با اهمیت گزارش مشروط صادر نکند.

سنجه‌ای برای توان حسابرسان در کاهش اشتباهات و تحریفات جانبدارانه و بهبود کیفیت داده‌های حسابداری
دقت اطلاعاتی که حسابرسان درباره آن‌ها گزارش صادر کرده است.

۲-۳- کمیته حسابرسان

محیط اقتصادی ایران در سالهای اخیر شاهد تغییر و تحولات عمده‌ای بوده است؛ روند رو به رشد مالکیت عمومی واحدهای تجاری، واگذاری واحدهای دولتی به بخش خصوصی و تامین مالی از طریق مشارکت گسترده عموم، از یک سو و روز رسواییهای مالی (از جمله تقلب مدیران در شرکتها و اختلاس در بانکها و ...) از سوی دیگر، گواهی بر این ادعاست. نگاهی اجمالی به پدیده گسترش مالکیت عمومی واحدهای تجاری در قالب ظهور شرکتها سهامی عام و پذیرش آنها در سازمان بورس اوراق بهادار، گویای این واقعیت است که این شرکتها با جمع آوری سرمایه میلیونها نفر سرمایه گذار جزء و عمده (اعم از آشنا و ناآشنا به مسایل مالی و سرمایه گذاری و جنبه های حقوقی موضوع) حیات اقتصادی و اجتماعی آنها را به گونه ای شگرف تحت تاثیر قرار می دهند. موضوعی که در این میان بیشتر رخ نموده و جلب توجه می کند، ضرورت حفظ منافع این سرمایه گذاران (ذینفعان) است.

۲-۴- هدف های کمیته حسابرسان

رئوس هدفهای کلی کمیته حسابرسان را به شرح زیر می توان بر شمرد:
کمک به مدیران (سازمان/شرکت) جهت ایفای هر چه بهتر و موثر تر مسئولیتهای آنان،
بهبود بخشیدن با گسترش دادن موقعیت استقلال حسابرسان،
افزایش قابلیت اعتماد و اتکا و بیطرفی گزارشهای مالی،
تقویت و مستحکمتر کردن نقش و جایگاه اعضای غیر موظف هیئت مدیره،
سهولت بخشیدن به فرایند گزارشگری درون سازمانی و ایجاد ارتباطات موثر و سازنده.
وظایف و مسئولیتهای کمیته حسابرسان
وظایف مرتبط با گزارشگری مالی (برون سازمانی) شرکت،
وظایف مرتبط با کار حسابرسان مستقل،

وظایف مرتبط با مدیریت، کنترل و نظارت بر امور شرکت، و
وظایف مرتبط با کار حسابرسان داخلی،

۲-۵- گزارشهای مالی

محمول نهایی فرآیند حسابداری مالی، ارائه اطلاعات مالی به استفاده کنندگان مختلف، اعم از استفاده کنندگان داخلی و استفاده کنندگان خارج از واحد تجاری، در قالب گزارشهای حسابداری است. آن گروه از گزارشهای حسابداری که با هدف تامین نیازهای اطلاعاتی استفاده کنندگان خارج از واحد تجاری تهیه و ارائه می شود، در حیطه عمل گزارشگری مالی قرار می گیرد (استاندارد های حسابداری، سازمان حسابرسی، ۱۳۸۹).

۲-۶- اهداف صورت های مالی

هدف صورتهای مالی، ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه‌بندی شده درباره وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری است که برای طیفی گسترده از استفاده‌کنندگان صورتهای مالی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید واقع گردد (استاندارد های حسابداری، سازمان حسابرسی، ۱۳۸۹).

صورتهای مالی همچنین نتایج وظیفه مباشرت مدیریت یا حسابدهی آنها را در قبال منابعی منعکس می‌کند که در اختیارشان قرار گرفته است. استفاده‌کنندگان صورتهای مالی، برای اتخاذ تصمیمات اقتصادی، غالباً خواهان ارزیابی وظیفه مباشرت یا حسابدهی مدیریت می‌باشند. تصمیمات اقتصادی مزبور به عنوان نمونه شامل مواردی از قبیل فروش یا حفظ سرمایه‌گذاری در واحد تجاری و انتخاب مجدد یا جایگزینی مدیران می‌باشد.

۲-۷- استفاده کنندگان صورت های مالی

استفاده‌کنندگان صورتهای مالی به اشخاصی اطلاق می‌شود که برای رفع نیازهای اطلاعاتی متفاوت خود از صورتهای مالی استفاده می‌کنند. تامین نیازهای اطلاعاتی تمام استفاده‌کنندگان توسط صورتهای مالی امکان‌پذیر نیست ولی نیازهایی وجود دارد که برای همه استفاده‌کنندگان مشترک است. بالاخص همه استفاده‌کنندگان به نوعی به وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف‌پذیری مالی واحد تجاری علاقه‌مند هستند. اعتقاد بر این است که هرگاه صورتهای مالی

معطوف به تأمین نیازهای اطلاعاتی سرمایه‌گذاران باشد، اکثر نیازهای سایر استفاده‌کنندگان را نیز در حد توان برآورده می‌کند.

۲-۸- اظهارنظر حسابرسان

محصول نهایی حسابرس مستقل، اظهارنظر صریح حرفه‌ای است که نسبت به مطلوبیت صورتهای مالی از تمام جنبه‌های بااهمیت در انطباق با اصول استانداردهای حسابداری انجام می‌شود. اظهارنظر به نتیجه‌گیری و نظر صریح درباره مجموعه صورتهای مالی گفته می‌شود. حسابرس باید نتایج حاصل از شواهد حسابرسی کسب شده را به عنوان مبنای اظهارنظر درباره صورتهای مالی، مورد بررسی و ارزیابی قرار دهد. بررسی و ارزیابی مزبور مستلزم حصول اطمینان از تهیه صورتهای مالی، طبق استانداردهای حسابداری است گزارش حسابرس باید شامل اظهارنظر صریح و کتبی درباره صورتهای مالی باشد (استاندارد حسابرسی، شماره ۷۰۰).

۲-۹- انواع اظهارنظر حسابرسان

اظهارنظر مقبول

نظر مقبول باید در مواردی اظهار شود که حسابرس به این نتیجه برسد صورتهای مالی، از تمام جنبه‌های با اهمیت، طبق استانداردهای حسابداری به نحو مطلوب ارائه شده است. نظر مقبول همچنین به‌طور ضمنی بیانگر آن است که هرگونه تغییر در اصول و رویه‌های مبتنی بر استانداردهای حسابداری و آثار آنها، به‌نحوی مناسب تعیین و در صورتهای مالی درج و یا افشای اطلاعات شده است.

اظهارنظر مشروط

نظر مشروط باید هنگامی اظهار شود که حسابرس نتیجه‌گیری می‌کند نظر مقبول نمی‌تواند اظهار شود، اما اثر هرگونه عدم توافق با مدیریت یا محدودیت در دامنه رسیدگی چنان با اهمیت و فراگیر (اساسی) نیست که مستلزم اظهارنظر مردود یا عدم اظهارنظر شود. نظر مشروط باید با عبارت "به‌استثنای" آثار موضوع مورد شرط، اظهار شود.

عدم اظهارنظر

عدم اظهارنظر باید هنگامی ارائه شود که اثر احتمالی محدودیت در دامنه رسیدگی یا ابهام چنان با اهمیت و فراگیر (اساسی) باشد که حسابرس نتواند نسبت به صورتهای مالی اظهارنظر کند (استاندارد حسابرسی، شماره ۷۰۰).

در صورتی که حسابرس قادر به کسب شواهد کافی و مناسب برای اظهارنظر نباشد، و به این نتیجه برسد که آثار احتمالی تحریفهای کشف نشده بر صورتهای مالی می تواند با اهمیت و فراگیر (اساسی) باشد، باید عدم اظهارنظر ارائه کند. در شرایط بسیار نادری که ابهامات متعدد وجود دارد، علیرغم کسب شواهد کافی و مناسب در خصوص هر یک از این ابهامات، به دلیل ارتباط آنها با یکدیگر و مجموع آثار احتمالی این موارد بر صورتهای مالی، حسابرس باید عدم اظهارنظر ارائه کند (استاندارد حسابرسی، شماره ۷۰۵).

اظهارنظر مردود

نظر مردود باید هنگامی ارائه شود که اثر عدم توافق بر صورتهای مالی چنان با اهمیت و فراگیر (اساسی) است که حسابرس به این نتیجه برسد که گزارش مشروط برای افشای ماهیت گمراه کننده یا ناقص صورتهای مالی، کافی نیست.

۲-۱۰- نحوه افشای اطلاعات در صورت های مالی

هدف صورتهای مالی ارائه اطلاعاتی تلخیص و طبقه بندی شده در مورد وضعیت مالی، عملکرد مالی و انعطاف پذیری مالی واحد تجاری است تا توسط طیف وسیعی از استفاده کنندگان در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مورد استفاده قرار گیرد. گرچه صورتهای مالی ممکن است دربرگیرنده اطلاعات قابل توجه و شاخصهای مختلفی از قبیل "عایدی هر سهم" باشد، لیکن این مقیاسها به تنهایی قادر به ارائه مبنایی برای تجزیه و تحلیل مفید یا تصمیم گیری محتاطانه نخواهد بود. تجزیه و تحلیل مفید مستلزم ارزیابی مجموعه ای از اطلاعات است که از میان آنها داده های مربوط به هدف خاص را می توان انتخاب نمود و در کنار سایر اطلاعات مورد سنجش قرار داد.

۳- پیشنهاد تحقیق

هرمن و همکاران (۲۰۱۳)، در پژوهشی به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و ویژگی‌های سود پیش‌بینی شده توسط تحلیلگران پرداختند. نتایج آنان حاکی از این مطلب بود که تخصص مالی حسابداری اعضای کمیته حسابرسی با دو ویژگی پیش‌بینی سود تحلیلگران یعنی؛ صحت بیشتر پیش‌بینی سود پراکندگی کمتر پیش‌بینی‌ها، دارای ارتباطی معنادار است. اما برای تخصص مالی غیر حسابداری نتایجی مبنی بر وجود رابطه معنادار با سود پیش‌بینی شده مشاهده نشد.

آبات و هم‌پژوهان (۲۰۰۴) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و تنظیم و ارائه مجدد صورتهای مالی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که وجود کارشناسان مالی در کمیته حسابرسی با میزان بروز تجدید ارائه صورتهای مالی دارای رابطه منفی و معنادار است.

دیویدسان، زای و زو (۲۰۰۴) در تحقیقی بازده سهام را پیرامون زمان انتصاب اعضای کمیته حسابرسی مورد بررسی قرار دادند. نتایج آنان نشان داد که اگر اعضای جدید کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی باشند، شاهد تاثیرگذاری قابل ملاحظه‌ای روی قیمت سهام هستیم. والاس و شی (۲۰۰۴)، در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که دانش و تحصیلات مالی و حسابداری اعضای کمیته حسابرسی نقشی موثر در انتشار اطلاعات قابل اتکا دارد.

ابوت پارکر و پیتر (۲۰۰۲)، با انجام مطالعاتی دریافته‌اند که نبود اعضای با تخصص مالی در کمیته حسابرسی، ارتباط معناداری با افزایش احتمال رخداد اشتباه و تقلب مالی دارد. همچنین نتایج آنان نشان داد که وجود کمیته حسابرسی مستقل از اعضای هیئت مدیره، احتمال رخداد تقلب و اشتباه مالی را کاهش می‌دهد.

ابوت و همکاران (۲۰۰۰)، در یک بررسی به مطالعه رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و ویژگی‌های کمیته حسابرسی پرداختند. آنها با انجام پژوهشی دیگر دریافته‌اند که ارائه نادرست صورتهای مالی در شرکتهای دارای کمیته حسابرسی مستقل، با متخصصان مالی، کمتر است. ویلد (۱۹۹۶)، در پژوهش خود تعدادی از شرکتهای دارای کمیته حسابرسی را بررسی کرده و به این نتیجه رسیدند که پس از تشکیل کمیته حسابرسی، محتوای اطلاعاتی گزارش‌های سود این واحدهای اقتصادی افزایش یافته است.

حیدرپور و خواجه محمود (۱۳۹۳)، در پژوهش خود به بررسی رابطه بین ویژگی‌های سود هر سهم توسط مدیریت بر ریسک و ارزش شرکت پرداختند. نتایج پژوهش آنان حاکی از این مطلب است که بین فراوانی و دقت انتشار پیش‌بینی سود هر سهم با ریسک شرکت به لحاظ آماری ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین رابطه معناداری بین فراوانی، دقت و اعتبار پیش‌بینی سود هر سهم با ارزش شرکت به دست آمد.

اسدی و بیات (۱۳۹۳)، تاثیر محافظه‌کاری بر پیش‌بینی‌های مدیریت از سود را بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که محافظه‌کاری با تعداد دفعات پیش‌بینی سود از سوی مدیریت دارای رابطه منفی و معنادار است. به بیانی دیگر با افزایش میزان محافظه‌کاری مدیران، آنها تمایل کمتری برای افشای پیش‌بینی‌های خود دارند. همچنین شواهد تجربی نشان داد که با افزایش محافظه‌کاری خطای پیش‌بینی سود مدیریت کاهش می‌یابد.

علوی طبری و عصابخش (۱۳۸۹)، در بررسی‌های خود پیرامون کمیته حسابرسی به این نتیجه رسیدند که ایجاد و بکارگیری کمیته حسابرسی در پیشگیری از وقوع اعمال خلاف غیر قانونی، بهبود فرایند گزارشگری مالی و همچنین ارائه اطلاعات شفاف و قابل اتکا موثر است. طالب نیا و همکاران (۱۳۸۹)، در پژوهش خود نشان دادند که بین وجود کمیته حسابرسی و جذب اعتماد سرمایه‌گذاران، تعداد معاملات، حجم معاملات و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران وجود دارد. در نتیجه سرمایه‌گذاران با اعتماد بیشتری در این گونه شرکت‌ها سرمایه‌گذاری می‌نمایند. بنابراین فرضیه‌های پژوهش بصورت زیر قابل بیان است.

فرضیه اصلی

بین استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی با عدم رعایت افشای مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس و اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیات فرعی

بین استقلال کمیته حسابرسی با عدم رعایت افشای مالی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس و اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد.

بین دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی با عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد .

۴- روش تحقیق

این تحقیق وضع موجود را بررسی می کند و به توصیف منظم و نظامدار وضعیت فعلی می پردازد و صفات آن را مطالعه و در صورت لزوم ارتباط بین متغیرها را بررسی می کند (حافظ نیا، ۱۳۸۳). لذا با عنایت به ویژگیهای تحقیق حاضر، این تحقیق در زمره تحقیقات توصیفی و از نوع پیمایشی به شمار می رود.

۴-۱- قلمرو موضوعی

بررسی تاثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران
قلمرو زمانی

این تحقیق در دوره زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ انجام می شود

قلمرو مکانی

کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

۴-۲- جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۹۶ که در سایت کدال ثبت نام شده اند. حجم نمونه آماری شامل ۳۰ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است که به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب می شوند. برای گردآوری اطلاعات، پرسشنامه تهیه شده بین اعضای کمیته حسابرسی نمونه آماری توزیع و سپس پاسخ های داده شده به سوالات پرسشنامه مورد آنالیز قرار می گیرد. با توجه به اینکه در هر شرکت تعداد کمیته حسابرسی ۵ نفر بودند در مجموع جامعه آماری ما که متشکل از کلیه اعضای کمیته حسابرسی شرکت های منتخب بودند در مجموع ۱۵۰ نفر به پرسشنامه ما پاسخ دادند .

۴-۳- روش ها و ابزار گردآوری اطلاعات:

در این پژوهش از دو دسته اطلاعات اولیه و ثانویه برای دستیابی به هدف استفاده شده است.

الف) روش کتابخانه ای: برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به پیشینه تحقیق، از مقالات تخصصی، و جستجو در پایگاه‌های اینترنتی استفاده شده است.

ب) روش میدانی: برای گردآوری داده‌ها موردنیاز در بررسی سبک مدیریتی مدیران و میزان سکون زدگی و تحلیل رفتگی از روش میدانی استفاده شده است. به این ترتیب که از طریق توزیع پرسشنامه‌ها در جامعه هدف نسبت به جمع‌آوری داده‌ها اقدام شده است.

پژوهشگر پس از این که روش تحقیق خود را مشخص کرد و با استفاده از ابزارهای مناسب، داده‌های مورد نیاز را برای آزمون فرضیه‌های خود جمع‌آوری کرد، اکنون نوبت آن است که با بهره‌گیری از تکنیک‌های آماری مناسبی که با روش تحقیق، نوع متغیرها،... هماهنگی دارد، داده‌های جمع‌آوری شده را دسته‌بندی و تجزیه و تحلیل نماید و در نهایت فرضیه‌هایی را که تا این مرحله او را در تحقیق هدایت کرده‌اند در بوطه آزمون قرار دهد و سرانجام بتواند راه حلی و پاسخی برای پرسش تحقیق بیابد

۴-۴- ابزار گردآوری داده‌ها

در پژوهش‌های توصیفی از نوع پیمایشی، از ابزار متفاوتی همچون پرسشنامه جهت گردآوری اطلاعات و اندازه‌گیری متغیرها استفاده می‌شود. انتخاب نوع ابزار، بستگی به ماهیت موضوع، اهداف تحقیق، نوع پژوهش و آزمودنی‌ها دارد. بنابراین یکی از مهمترین مراحل روش علمی تحقیق، انتخاب ابزار مناسب است. در این تحقیق، علاوه بر مطالعات کتابخانه‌ای، از ابزار پرسشنامه استفاده می‌شود. محقق در این پژوهش از طریق فیش برداری منابع مورد مطالعه و همچنین از سایت‌های علمی و بانک‌های اطلاعاتی و پرسشنامه بهره‌گرفته خواهد شد.

۴-۵- روایی تحقیق

در این تحقیق پرسشنامه‌های اولیه بین گروهی از متخصصین و خبرگان توزیع شده و نظر خواهی شده است سپس توسط محقق، پیشنهادات مورد نظر متخصصین و خبرگان را اعمال گردید.

۶-۴- پایایی تحقیق

پایایی یکی از ویژگی های فنی ابزار اندازه گیری است که نشان می دهد ابزار اندازه گیری در شرایط یکسان تا چه میزان نتایج یکسانی را بدست می دهد . دامنه ضریب قابلیت اعتماد از صفر (عدم وجود رابطه) تا مثبت یک (وجود رابطه کامل) می باشد . ضریب قابلیت اعتماد نشانگر آن است که تا چه حد ابزار اندازه گیری با ثبات است . برای محاسبه ضریب قابلیت اعتماد روش های مختلفی وجود دارد . یکی از معروف ترین این روش ها ، روش آلفای کرونباخ می باشد. در روش آلفای کرونباخ با توجه به جدول زیر پرسشنامه هایی دارای پایایی هستند که ضریب آنها بیشتر از ۰.۷ باشد و با توجه به اینکه دادهای پرسشنامه در SPSS عدد ۰.۸۸۷ می باشد لذا این آزمون دارای پایایی است.

۵- تجزیه و تحلیل آماری

۵-۱- آمار توصیفی

جدول ۱ خلاصه نتایج مربوط به آمار توصیفی هریک از متغیرهای تحقیق را نشان می دهد. همانگونه که در این جدول مشاهده می گردد میانگین تخصص و دانش مالی و همچنین استقلال کمیته حسابرسی از حد متوسط پرسش نامه یعنی عدد ۳ بیشتر است که در این میان میانگین استقلال کمیته حسابرسی بیشتر می باشد. شایان ذکر است که این آمار به معنی رد یا تأیید فرضیه ها نیست بلکه برای تأیید یا رد فرضیه ها باید از آمار استنباطی استفاده کرد که در ادامه بخش ها به آن اشاره شده است.

جدول ۱: آماره های توصیفی متغیرهای تحقیق

نام متغیر	گویه ها	میانگین گوویه ها	انحراف معیار گوویه ها	میانگین ابعاد	انحراف معیار ابعاد	میانگین متغیرها	انحراف معیار متغیرها
تخصص و دانش مالی کمیته حسابرسی	Q۱	۳/۸۹	۰/۸۶	۳/۴۳	۱/۰۹	۳/۶۱	۰/۷۰
	Q۲	۳/۶۷	۰/۹۸	۳/۸۸	۰/۷۳		
	Q۲	۳/۸۶	۰/۸۹	۳/۵۲	۰/۸۷		
	Q۴	۳/۷۹	۱/۰۲	۳/۹۶	۰/۸۰		
	Q۵	۳/۰۵	۰/۹۶	۳/۵۷	۰/۹۹		

نام متغیر	گویه ها	میانگین گویه ها	انحراف معیار گویه ها	میانگین ابعاد	انحراف معیار ابعاد	میانگین متغیرها	انحراف معیار متغیرها
	Q۶	۳/۵۵	۱/۰۰	۳/۳۰	۱/۰۰		
استقلال کمیته حسابرسی	Q۷	۳/۶۶	۰/۸۸	۳/۲۰	۱/۰۱	۳/۸۳	۰/۶۷
	Q۸	۳/۸۳	۰/۹۰	۳/۷۰	۰/۹۴		
	Q۹	۳/۸۷	۰/۸۳	۳/۸۸	۰/۷۸		
	Q۱۰	۳/۷۹	۰/۹۴	۴/۱۴	۰/۷۸		
	Q۱۱	۳/۵۷	۰/۹۲	۴/۰۶	۰/۸۲		
	Q۱۲	۳/۹۸	۰/۸۵	۴/۰۲	۰/۸۴		

۵-۲- آماراستنباطی

۵-۲-۱- نتایج بررسی روایی (تحلیل عاملی تأییدی)

در انجام تحلیل عاملی، ابتدا باید اطمینان یافت که می‌توان از داده‌های موجود برای تحلیل استفاده نمود. به عبارت دیگر، آیا تعداد داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند یا خیر؟ بدین منظور از شاخص KMO و آزمون بارتلت استفاده می‌شود. شاخص KMO شاخصی از کفایت نمونه‌گیری است. این شاخص در دامنه صفر تا یک قرار دارد. اگر مقدار شاخص نزدیک به یک باشد، داده‌های مورد نظر برای تحلیل عاملی مناسب هستند و در غیر این صورت (معمولاً کمتر از ۰/۵) نتایج تحلیل عاملی برای داده‌های مورد نظر چندان مناسب نمی‌باشند. آزمون بارتلت بررسی می‌کند چه هنگام ماتریس همبستگی، شناخته شده (از نظر ریاضی ماتریس واحد و همانی) است و بنابراین برای شناسایی ساختار (مدل عاملی) نامناسب می‌باشد. اگر سطح معنی‌داری در آزمون بارتلت کوچک‌تر از ۰/۵ باشد تحلیل عاملی برای شناسایی ساختار مناسب است؛ زیرا فرض شناخته شده بودن ماتریس همبستگی رد می‌شود. بعد از مناسب تشخیص دادن مقدار شاخص KMO و معنادار شدن آزمون بارتلت به منظور بررسی روایی سازه به بارهای عاملی مراجعه می‌شود. در مورد مبنای معنادار بودن این بارها نظرات متفاوتی وجود دارد. اما بر اساس یک قاعده تجربی که توسط آماردانان و محققانی که به طور مکرر از تحلیل عاملی استفاده کرده‌اند پیشنهاد شده است که بارهای عاملی بزرگ‌تر از ۰/۳

\pm معنی دار تلقی می‌شوند. بارهای عاملی بزرگ‌تر از $0/4 \pm$ دارای سطح معنی دار بالا و بارهایی که بزرگ‌تر از $0/5 \pm$ باشند بسیار معنی دار تلقی می‌شوند (کلانتری، ۱۳۹۱، ۳۴۱) جهت حصول اطمینان از مناسب و بالا بودن روایی در این تحقیق در صورتی که مقدار بار عاملی برای یک گوی‌های کمتر از $0/3 \pm$ باشد گویه مورد نظر از تجزیه و تحلیل کنار گذاشته می‌شود.

جدول ۲: نتایج تحلیل عاملی تأییدی (CFA) برای گویه‌های پرسش نامه

نام متغیر	گویه ها	بار عاملی	KMO	آزمون بارتلت
تخصص و دانش مالی کمیته حسابرسی	Q۱	۰/۷۲۲	۰/۸۷۶	۰/۰۰۰
	Q۲	۰/۸۱۴		
	Q۲	۰/۸۵۳		
	Q۴	۰/۷۶۲		
	Q۵	۰/۷۰۵		
	Q۶	۰/۷۸۷		
استقلال کمیته حسابرسی	Q۷	۰/۶۹۸	۰/۸۴۶	۰/۰۰۰
	Q۸	۰/۷۷۳		
	Q۹	۰/۷۸۷		
	Q۱۰	۰/۸۴۳		
	Q۱۱	۰/۷۸۴		
	Q۱۲	۰/۷۹۵		

نتایج آزمون بارتلت و KMO به عنوان شاخص‌های کفایت نمونه گیری نشان می‌دهد، که مقادیر هر دو شاخص در سطح مطلوبی قرار دارند. مقدار معیار KMO برای تمامی متغیرها $0/5$ و بالاتر، و مقدار معناداری آزمون بارتلت نیز کمتر از $0/05$ می‌باشد. پس از حصول اطمینان یافتن از مناسب بودن حجم نمونه، بار عاملی گویه‌ها مورد بررسی قرار گرفت. همان‌گونه که در جدول بالا مشخص است بار عاملی تمامی گویه‌ها بالاتر از $0/3$ است و بنابراین هیچ یک از گویه‌ها از فرآیند تجزیه و تحلیل کنار گذاشته نشدند.

۵-۲-۲- نتایج بررسی پایایی

بررسی پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ صورت می‌گیرد. در این قسمت مقدار ضریب بدست آمده برای متغیرهای تحقیق بعد از انجام روایی به شرح جدول ۳ ارائه شده است. با توجه به این که برای تمام متغیرها و ابعاد آن این مقدار بالای ۰/۷ می‌باشد می‌توان گفت که ابزار از پایایی مناسب برخوردار است.

جدول ۳؛ ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای اصلی تحقیق

نام متغیر	آلفای کرونباخ
تخصص و دانش مالی کمیته حسابرسی	۰/۸۵۸
استقلال کمیته حسابرسی	۰/۸۶۷

۵-۲-۳- بررسی نرمال بودن داده‌ها

پیش‌نیاز انجام تمامی آزمون‌های پارامتری، نرمال بودن توزیع آماری متغیرهاست. به طور کلی می‌توان گفت که آزمون‌های پارامتری، عموماً بر میانگین و انحراف معیار استوارند. حال اگر توزیع جامعه نرمال نباشد، نمی‌توان استنباط درست از نتایج داشت.

برای آزمون نرمال بودن متغیرها، از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گردید که نتایج آن در جدول زیر ارائه گردیده است. مقدار لازم برای نرمال بودن داده‌ها در این آزمون بیشتر بودن سطح معناداری از ۰/۰۵ می‌باشد (مؤمنی و قیومی، ۱۳۹۱). همانگونه که در جدول ۴-۸ مشخص است سطح معناداری تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض نرمال بودن داده‌ها مورد تأیید است.

جدول ۴؛ بررسی نرمال بودن داده‌ها

نام متغیر / ابعاد	سطح معناداری
تخصص و دانش مالی کمیته حسابرسی	۰/۳۱۲
استقلال کمیته حسابرسی	۰/۱۴۷

۵-۲-۴- بررسی فرضیه‌های تحقیق

با توجه به عنوان تحقیق که در واقع بررسی تاثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران بود و فرضیه‌های تحقیق نیز بر اساس این عنوان طراحی شده بود در ادامه جهت تست

این فرضیه ها از آزمونهای پارامتری و مشخصاً از آزمون t استیودنت استفاده گردید که البته علت این کار نرمال بودن دادهاست که در جدول ۴-۸ به آن اشاره شد.

فرضیه اول: استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد.

همانگونه که در فصل سوم اشاره شد جهت بررسی تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با توجه به نرمال شدن دادهها از آزمون t برای یک نمونه مستقل استفاده گردید. بدین منظور میانگین نظرات پاسخ دهندگان در مورد میزان تأثیر این متغیر، با حد وسط مقیاس ابزار اندازه گیری (پرسشنامه) یعنی عدد ۳ مورد مقایسه قرار گرفت که نتایج آزمون ها در ادامه بیان می گردد. شایان ذکر است که با توجه به اینکه آزمون های در نظر گرفته شده در این مطالعه یک طرفه است (\leq یا \geq) و SPSS تنها آزمونهای دو دنباله (=) را انجام می دهد بر اساس منابع موجود (مومنی و قیومی، ۱۳۹۱) جهت تست چنین فرضیههایی باید بعد از آزمون دو دنباله انجام شده مقدار sig بر ۲ تقسیم شده تا مقدار sig برای آزمون یک دنباله بدست آید لذا در یک ستون جداگانه مقدار sig برای آزمون یک دنباله نیز حساب شده است. در این آزمون اگر sig کمتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر مبنی بر کمتر یا مساوی بودن میزان تأثیر با عدد ۳ رد می شود و فرض یک مبنی بر بیشتر بودن میزان تأثیر با عدد ۳ پذیرفته می شود. اما اگر در این آزمون sig بیشتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر مبنی بر کمتر یا مساوی بودن میزان تأثیر استقلال کمیته با عدد ۳ پذیرفته می شود و فرض یک مبنی بر بیشتر بودن میزان تأثیر استقلال کمیته از عدد ۳ رد می شود که در این حالت ادعای تحقیق نیز رد خواهد شد. جدول ۴-۹ خلاصه نتایج مربوط به این آزمون را نشان می دهد. صورت کلی فرضیه را در قالب فرضیه آماری، به صورت زیر می توان نوشت:

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

جدول ۵: نتایج آزمون t و آماره آن در مورد میزان تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی

عوامل	t	df	sig		حد بالا
			آزمون دو دنباله	آزمون یک دنباله	
					حد پایین

۰/۹۳۱	۰/۷۴۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۱۴۹	۱۷ /۹۰۹	استقلال کمیته حسابرسی
-------	-------	-------	-------	-----	------------	-----------------------

نتایج به دست آمده در جدول ۵، نشان می دهد که مقدار sig محاسبه شده برای میزان تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای اطلاعات مالی کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض H_0 مبنی بر کمتر یا مساوی بودن پاسخها در مورد میزان این تأثیر با عدد ۳ رد می شود و فرض مقابل یعنی بیشتر بودن میزان تأثیر استقلال کمیته حسابرسی از عدد ۳ تأیید می شود بنابراین می توان گفت استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد و فرضیه اول تأیید می شود.

فرضیه دوم: دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد.

جهت بررسی تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با توجه به نرمال شدن دادهها از آزمون t برای یک نمونه مستقل استفاده گردید. بدین منظور میانگین نظرات پاسخ دهندگان در مورد میزان تأثیر این متغیر، با حد وسط مقیاس ابزار اندازه گیری (پرسشنامه) یعنی عدد ۳ مورد مقایسه قرار گرفت که نتایج آزمونها در جدول ۴-۱۰ به صورت خلاصه نشان داده شده است. صورت کلی فرضیه را در قالب فرضیه آماری، به صورت زیر می توان نوشت:

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

جدول ۶: نتایج آزمون t و آماره آن در مورد میزان تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای

مالی

عوامل	t	df	sig	sig	حد بالا	حد پایین
			آزمون دو دنباله	آزمون یک دنباله		
دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی	۱۲/۴۷۹	۱۴۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۷۱۲	۰/۵۱۸

نتایج به دست آمده در جدول ۴-۱۰، نشان می دهد که مقدار sig محاسبه شده برای میزان تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای اطلاعات مالی کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض H_0 مبنی بر کمتر یا مساوی بودن پاسخها در مورد میزان این تأثیر با عدد ۳ رد می شود و فرض مقابل یعنی بیشتر بودن میزان تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی از عدد ۳ تأیید می شود بنابراین می توان گفت دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد و فرضیه دوم نیز تأیید می شود.

۶- نتیجه گیری

هدف این پژوهش بررسی تأثیر استقلال و دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران است. این ویژگیها شامل استقلال، و دانش مالی و تخصص اعضای کمیته حسابرسی است. برای بررسی تجربی این موضوع نمونه ای متشکل از ۳۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب و داده های آنها طی سالهای ۱۳۹۴ تا ۱۳۹۶ تحلیل شد. یافته ها نشان می دهد:

نتایج آزمون بارتلت و KMO به عنوان شاخص های کفایت نمونه گیری نشان داد که مقادیر هر دو شاخص در سطح مطلوبی قرار دارند. مقدار معیار KMO برای تمامی متغیرها ۰/۵ و بالاتر، و مقدار معناداری آزمون بارتلت نیز کمتر از ۰/۰۵ می باشد. پس از حصول اطمینان یافتن از مناسب بودن حجم نمونه، بار عاملی گویه ها مورد بررسی قرار گرفت. از این رو می توان گفت بار عاملی تمامی گویه ها بالاتر از ۰/۳ است و بنابراین هیچ یک از گویه ها از فرآیند تجزیه و تحلیل کنار گذاشته نشدند.

نتایج بررسی پایایی

بررسی پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ صورت گرفت با توجه به این که برای تمام متغیرها و ابعاد آن این مقدار بالای ۰/۷ می باشد می توان گفت که ابزار از پایایی مناسب برخوردار است.

نتایج نرمال بودن داده ها

برای آزمون نرمال بودن متغیرها، از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده گردید که نتایج نشان داد که سطح معناداری تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض نرمال بودن داده‌ها مورد تأیید است.

نتایج فرضیه های تحقیق

جهت تست فرضیه ها از آزمونهای پارامتری و مشخصاً از آزمون t استیودنت استفاده گردید که البته علت این کار نرمال بودن داده‌هاست .

فرضیه اول: استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد.

نتایج به دست آمده نشان داد که مقدار sig محاسبه شده برای میزان تأثیر استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای اطلاعات مالی کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض H_0 مبنی بر کمتر یا مساوی بودن پاسخها در مورد میزان این تأثیر با عدد ۳ رد می شود و فرض مقابل یعنی بیشتر بودن میزان تأثیر استقلال کمیته حسابرسی از عدد ۳ تأیید می شود بنابراین می توان گفت استقلال کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد و فرضیه اول تأیید می شود.

فرضیه دوم: دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد.

نتایج به دست آمده نشان داد که مقدار sig محاسبه شده برای میزان تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای اطلاعات مالی کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می توان نتیجه گرفت که فرض H_0 مبنی بر کمتر یا مساوی بودن پاسخها در مورد میزان این تأثیر با عدد ۳ رد می شود و فرض مقابل یعنی بیشتر بودن میزان تأثیر دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی از عدد ۳ تأیید می شود بنابراین می توان گفت دانش (تخصص) مالی کمیته حسابرسی بر عدم رعایت افشای مالی در شرکتهای پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار تهران اثر معناداری دارد و فرضیه دوم نیز تأیید می شود.

ابریشمی، ح. (۱۳۷۲)، مبانی اقتصادسنجی، انتشارات دانشگاه تهران، جلد دوم.
اریاب سلیمانی، عباس. (۱۳۷۹). فرهنگ اصطلاحات حسابداری. تهران: انتشارات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابداری سازمان حسابداری.
ارزیتون، ر. (۱۳۸۳)، "بررسی رابطه ویژگی هاس ساختار مالی و عملکردی شرکتها با سطح افشای اطلاعات در صورتهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، دانش حسابداری، شماره ۲۲.

اسدی، مرتضی و دارابی، مجید. (۱۳۹۱). کیفیت حسابداری. مجله‌ی حسابداری، ۶۲، ۶-۱.
آقا ابراهیمیان، مریم، محمدرمضان احمدی، (۱۳۹۳) بررسی محافظه کاری بر میزان افشای اختیاری اطلاعات در شرکت های پذیرفته شده در بورس، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی.
بزرگ اصل، موسی. (۱۳۸۸). پیرامون حق الزحمه حسابداری مستقل. مجله حسابداری، شماره ۲۱۰، شماره پیاپی (۳)،

بورس اوراق بهادار تهران. (۱۳۸۶). آیین نامه نظام راهبری شرکتی. تارنمای بورس اوراق بهادار تهران:

Available at: <http://www.irbourse.com>

حساس یگانه، یحیی و جعفری، علی. (۱۳۸۶). کیفیت حسابداری: مروری بر ادبیات و تحقیقات. مجله بورس، ۶۶، ۴۵-۳۸.

حساس یگانه، یحیی و علوی طبری، حسین. (۱۳۸۲). رابطه بین منابع صرف شده بر روی حسابداری داخلی و مخارج حسابداری مستقل. فصلنامه مطالعات حسابداری، ۱ (۴)، ۷۲-۹۶.

حساس یگانه، یحیی و غلامزاده دلدار، مسعود. (۱۳۹۱). ارزیابی جامع کیفیت حسابداری در ایران:

فرصت‌های تحقیقاتی. دانشگاه الزهراء، دهمین همایش ملی حسابداری ایران، ۴-۳.

حساس یگانه، یحیی. (۱۳۹۱). فلسفه حسابداری، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی

حساس یگانه، یحیی؛ شعری، صابر و خسرو نژاد، سیدحسین. (۱۳۸۷). رابطه سازوکارهای حاکمیت

شرکتی، نسبت بدهی‌ها و اندازه شرکت با مدیریت سود. مطالعات حسابداری، ۲۴، ۱۱۵-۷۹.

رجبی، روح الله و محمدی خشویی، حمزه. (۱۳۸۷). هزینه‌های نمایندگی و قیمت‌گذاری خدمات

حسابداری مستقل. بررسی‌های حسابداری و حسابداری، ۱۵ (۵۳)، ۳۵-۵۲.

عسگری، م.، ۱۳۸۶، "افشا مالی و پردازش اطلاعات انسانی"، نشریه بصیرت شماره ۲۳ و

صص ۲۸۷-۲۷۹

علوی طبری، سیدحسین؛ مجتهدزاده، ویدا؛ سلیمانی امیری، غلامرضا و عاملی، یلدا. (۱۳۸۸). رابطه کیفیت سود و سود تقسیمی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۱۶ (۵۶)، ۹۳-۱۰۶.

فروغی ابری، میثم، علیرضا جعفری و رحمت اله نادری (۱۳۹۳) عوامل موثر بر قضاوت های اخلاقی در بین جامعه حسابداران رسمی ایران، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی.

کمیته تدوین استانداردهای حسابرسی، استانداردهای حسابرسی، سایر خدمات اطمینان بخشی و خدمات مرتبط، (۱۳۸۹). تهران، سازمان حسابرسی، چاپ دوازدهم.

محمدیان، محمد (۱۳۹۰) نقش و روابط حسابرس، کمیته حسابرسی و هیئت مدیره در پاسخگویی به سهامداران ماهنامه حسابرس سال سیزدهم شماره ۵۶.

نوری فرد، ی. ۱۳۷۷، "افشا اطلاعات در گزارش های مالی"، موسسه حسابرسی تامین اجتماعی.

نیکخواه آزاد، علی. (۱۳۷۹). بیانیه مفاهیم بنیادی حسابرسی. تهران: انتشارات سازمان حسابرسی.

هشی، عباس، بولو، قاسم و رشیدیان، سمانه. (۱۳۸۸). بررسی تأثیر بخش ۳۴۰ استانداردهای حسابرسی بر کیفیت پیش بینی سود، فصلنامه تحقیقات حسابداری، ۳، ۳-۵.

Audit report. Hendricksen and Van Breda (۱۹۹۲)

D'Angelo (۱۹۸۱) Audit quality

Herman et al. (۲۰۱۳), in a study investigating the relationship between financial expertise of audit committee members

Klein (۲۰۰۷), audit committee performance

Farber (۲۰۰۵), providing a broad definition of financial expertise of committee members

De Fond et al. (۲۰۰۵) in their research on accounting and non-accounting financial expertise

Abat and co-workers (۲۰۰۴) in their research investigated the relationship between the financial expertise of audit committee members.

Davidson, Zai and Zhou (۲۰۰۴) in a research on stock returns around the time of appointment of audit committee members

Wallace and Shi (۲۰۰۴), in a research, concluded that financial and accounting knowledge and education

Abbott Parker and Peter (۲۰۰۲), by conducting studies, found that the absence of members with financial expertise in the audit committee

Abbott et al. (۲۰۰۰), in a review to study the relationship between the quality of financial reporting

Wild (۱۹۹۶), in his research, a number of companies with an audit committee